

УДК 657.421:657.631

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/37.3>**Степаненко О.І.**

кандидат економічних наук, доцент

професор кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8781-3762>**Горова М.В.**

менеджер відділу аудиторських перевірок

ТОВ АФ «АІМ АУДИТ»

ОСНОВНІ ЗАСОБИ В ЕКОНОМІЧНОМУ ВИМІРІ: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ АУДИТУ ТА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

У статті досліджено економічну природу основних засобів та їх значення для формування методичних засад аудиту. Обґрунтовано, що основні засоби виступають фундаментальною складовою виробничого потенціалу підприємства, від ефективності використання яких залежать результати господарської діяльності та рівень конкурентоспроможності. Достовірність облікових даних та якість управлінських рішень безпосередньо залежать від правильності класифікації, оцінки та відображення операцій з основними засобами в обліковій системі підприємства. Проаналізовано підходи до аудиту об'єктів основних засобів, виділено його ключові завдання та проблемні аспекти практичної реалізації. Досліджено питання організації системи внутрішнього контролю, оцінки ризиків, використання робочих документів аудитора. Запропоновано науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення аудиторських процедур, що сприятиме підвищенню ефективності управління активами та забезпеченню економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: основні засоби, економічна природа, суспільно-виробничі відносини, аудит, бухгалтерський облік, фінансова звітність, внутрішній контроль, управління активами, аудиторські процедури.

Постановка проблеми. Основні засоби виступають основою економічного потенціалу підприємства, оскільки вони забезпечують відтворювальний процес та формують умови для реалізації стратегічних цілей господарської діяльності. Їх економічна природа визначає не лише матеріальну базу виробництва, а й впливає на структуру витрат, рівень продуктивності та конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. Усвідомлення сутності основних засобів дає змогу формувати обґрунтовані методичні підходи до їх оцінки та класифікації, що є важливою передумовою достовірності бухгалтерського обліку. Водночас правильне трактування економічної сутності цих активів забезпечує прозорість інформаційних потоків та підвищує якість управлінських рішень. З точки зору аудиту, економічна характеристика основних засобів є базою для формування критеріїв оцінки їх використання, перевірки реальності відображення у звітності та виявлення потенційних ризиків. Вона також дозволяє здійснювати об'єктивний аналіз ефективності управління виробничим потенціалом та виявляти резерви його підвищення. Розуміння економічної природи основних засобів слугує підґрунтям для формування сучасних концепцій контролю і забезпечення економічної безпеки підприємства. Це розуміння забезпечує інтеграцію облікових, управлінських та контрольних функцій у єдину інформаційно-аналітичну систему. Таким чином, поглиблене дослідження цієї проблематики має не лише теоретичне, а й прикладне значення, оскільки сприяє удосконаленню управлінських про-

цесів. У результаті, підприємство отримує можливість більш ефективно використовувати наявні ресурси та підвищувати свою стійкість у динамічному економічному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аудит відіграє важливу роль у забезпеченні достовірності даних обліку та фінансової звітності, оскільки дозволяє виявити можливі порушення облікових процедур. Проблема аудиту основних засобів, а також оцінка його якості та ґрунтовності, посідає вагомe місце у сучасних наукових дослідженнях вітчизняних учених.

Для розробки оптимальної програми аудиту (з врахуванням специфіки діяльності підприємства) Макаренко А.П., Шама М.В. [1] обґрунтовано процедуру тестування системи внутрішнього контролю основних засобів; для узагальнення результатів перевірок розроблено робочі документи аудитора; запропоновано додавати до аудиторського висновку рекомендаційний лист з описом виявлених порушень, можливими варіантами їх усунення, заходами щодо поліпшення організації та методики обліку. На основі обґрунтування принципів здійснення аудиторської діяльності Матвійчук Л. [2] розроблено модель організації внутрішнього аудиту у аграрному секторі; обґрунтовано методику внутрішнього аудиту основних засобів за напрямками, етапами його проведення. Виділено особливості впровадження внутрішнього аудиту, які передбачають системність у здійсненні оцінки та контролю його якості.

Теоретичні та практичні аспекти аудиту основних засобів досліджували Подмешальська Ю.В., Феофа-

нова Л.К., Качан К.А. [3]. Авторами розроблено: документи організації аудиторської перевірки (загальний план, деталізовану програму аудиту, тести для оцінки системи внутрішнього контролю обліку основних засобів); документи для проміжного узагальнення результатів аудиту з наявності та руху (надходження, експлуатації, вибуття) основних засобів. Для формування об'єктивного судження щодо достовірності облікової інформації Меліховою Т.О., Гребенюк О.В. [4] запропоновано цілісну процедуру документування результатів аудиту за операціями з надходження основних засобів, підтвердження їх права власності, повноти визнання капітальних інвестицій при формуванні первісної вартості об'єктів. Гнатюк А.А. [5] досліджено сучасні підходи до оцінки ризику в аудиті основних засобів, які базуються на міжнародних стандартах аудиту. Увага автора концентрується на ризиках, які пов'язані з фізичним і моральним зносом об'єктів. Для удосконалення аудиторської практики рекомендовано: застосовувати аналітичні інструменти оцінки ризиків, що дозволить виявити найбільш уразливі зони облікових даних; впроваджувати сучасні технології, такі як аналіз великих даних і автоматизовані системи контролю, які допоможуть знизити ризик людської помилки, забезпечити вищий рівень точності перевірок.

Метою статті є обґрунтування економічної природи основних засобів, їх ролі в сфері суспільно-виробничих відносин як потенційної бази для формування методичних засад аудиту та визначення практичних підходів до його здійснення. Дослідження спрямоване на забезпечення достовірності облікових даних, підвищення ефективності контролю за використанням активів і формування надійної інформаційної основи для прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні засоби становлять матеріальну основу забезпечення комплексного функціонування взаємопов'язаних бізнес-процесів: постачання, виробництва та реалізації. Вони належать до ключових об'єктів обліку підприємства, що зумовлює необхідність посилення контролю за ефективністю їх використання. Результативність облікового процесу значною мірою залежить від рівня опрацювання категоріально-понятійного апарату, який формує методо-

логічні засади не тільки обліку, а й аудиту, аналізу, управління. Чітка інтерпретація економічних категорій забезпечує достовірне відображення господарських операцій у системі бухгалтерського обліку, сприяє формуванню об'єктивної інформації у фінансовій звітності.

Дослідження категорії «основні засоби», результати якого висвітлені в статті «Основні засоби та їх класифікацію в дисертаційних роботах українських науковців: обліковий аспект» [6], показують, що в тлумаченні їх сутності домінує вартість. Ця ознака є ключовою в обліковому підході, оскільки такі об'єкти відображають (показують) витрачені суми грошових коштів, які в процесі експлуатації основних засобів розподіляються через амортизацію. Також основні засоби розглядаються як засоби виробничого й супутнього процесів, що забезпечують їх функціонування. Їх стан змінюється внаслідок зносу, поліпшення, а розподілена вартість компенсується амортизаційними відрахуваннями на системній основі. В сфері економіки та управління підприємствами основні засоби як наукова категорія розглядаються з позиції функціонального, процесного призначення та їх функцій в бізнес-процесах підприємства (табл. 1).

Підходи до уніфікації категорії «основні засоби» обґрунтовано Могиловою М.М. [10], які охоплюють всі сфери суспільно-виробничих відносин: економічну, соціальну, інституційно-правову, управлінську, облікову (рис. 1).

Таким чином економічна сутність основних засобів ґрунтується на тому, що вони слугують основним елементом відтворювальних процесів, забезпечують функціонування й розвиток промислового виробництва. За соціально-економічною функціональністю основні засоби є фактором зростання економії праці. Інформація бухгалтерського обліку є важливим інструментом для прийняття стратегічних рішень, спрямованих на оптимізацію структури активів та підґрунтям для якісного здійснення аудиторських процедур. В цілому це створює передумови для підвищення ефективності використання виробничого потенціалу та зміцнення конкурентоспроможності підприємства.

Оскільки основні засоби є основою майна підприємства, забезпечують процес виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а від їх ефективного

Таблиця 1 – Дефініція категорії «основні засоби»: економічний аспект

№ з/п	Автор, тема дисертації (рік захисту)	Інтерпретація терміну «основні засоби»
1	Михайлов А.М. Відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств (2009)	Основні засоби – це активи, які беруть участь в декількох операційних циклах, не втрачаючи при цьому свою натурально-речову форму, переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами в вигляді нарахованої амортизації, строк корисного використання яких перевищує один рік та від використання яких підприємство очікує отримати економічну користь [7]
2	Мазуркевич І.О. Управління відтворенням основних засобів на підприємствах вантажного автомобільного транспорту (2010)	Основні засоби – це частина ресурсного потенціалу підприємства, що відображається в активі балансу у вартісній формі, використовується більше одного календарного року, не змінюючи при цьому своєї натурально-речової форми і переносять свою вартість на вартість готової продукції частинами по мірі їх морального та фізичного спрацювання [8]
3	Луценко О.А. Формування та ефективне використання основних засобів у сільськогосподарських підприємствах (2010)	Основні засоби – це засоби праці, які неодноразово беруть участь у процесі відтворення інноваційного напрямку, сприяють одержанню доходу, не змінюють своєї натурально-речової форми, виконують однакову функцію протягом декількох виробничих циклів і поступово переносять свою вартість на вартість новоствореного продукту [9]

Джерело: узагальнено за інформацією [7–9]

Рисунок 1 – Роль основних засобів в суспільно-виробничих відносинах

Джерело: побудовано за інформацією [10]

використання залежить продуктивність праці, рівень витрат та кінцеві результати діяльності. У зв'язку з цим аудит основних засобів є суттєвим інструментом забезпечення достовірності фінансової інформації та сприяє підвищенню ефективності управління активами.

Згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а також міжнародними стандартами фінансової звітності, основні засоби характеризуються як матеріальні активи, що утримуються підприємством з метою використання їх у виробничій чи адміністративній діяльності протягом періоду, більшого за один рік, та здатні приносити економічні вигоди у майбутньому. Саме тривалий характер використання і поступове зношення обумовлюють необхідність постійного контролю за їх рухом і оцінкою.

Аудит виступає формою незалежного контролю, що полягає у перевірці фінансової звітності, операцій та іншої інформації підприємств для підтвердження їх точності та відповідності вимогам. Відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту згідно з Міжнародними стандартами аудиту» [11], основна мета аудиту основних засобів полягає у формуванні аудитором об'єктивної та професійної думки щодо достовірності відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності підприємства. Аудит у сфері обліку основних засобів передбачає комплекс перевірки законності, правильності, доцільності та ефективності операцій з цими активами.

З огляду на вищесказане важливо розуміти основні завдання проведення аудиту. Бутинець Ф.Ф.[12] та Утенкова К.О.[13] відзначають, що ключовими завданнями аудиту основних засобів виступають:

1) контроль дотримання вимог чинного законодавства у сфері операцій з необоротними активами: коректність визнання, класифікація, оцінка (вартісне вираження);

2) встановлення фактичної наявності об'єктів та їх технічного стану;

3) перевірка правильності складання та оформлення документів, що підтверджують рух основних засобів;

4) перевірка правильного нарахування амортизації; списання залишкової вартості у разі ліквідації об'єкта;

5) аналіз ефективності використання основних засобів за допомогою відповідних показників; визначення їх придатності до подальшої експлуатації;

6) контроль достовірності визнання витрат, доходів та фінансових результатів, які виникають в процесах реалізації, вибуття (списання) об'єктів;

7) перевірка операцій, пов'язаних із використанням орендованих об'єктів та передачею активів в оренду.

Окрім цих ознак аудитор має перевірити чи дотримано незалежні процедури внутрішнього контролю основних засобів і чи вірно вони відображені у фінансовій звітності. Оцінювання системи внутрішнього контролю доцільно проводити шляхом тестування. Такі тести складаються з метою визначення рівня аудиторського ризику для виявлення певних проблемних моментів організації бухгалтерського обліку основних засобів, встановлення професійного рівня та практичних навичок бухгалтера, а також для перевірки результативності застосованих контрольних процедур (табл. 2). Відповідно до наданих відповідей аудитор визначає наскільки формально чи реально підприємство дотримуються вимог діючого законодавства та внутрішніх регламентів.

Методика аудиторської перевірки основних засобів включає кілька послідовних етапів, які відповідають контексту міжнародних стандартів аудиту:

1) *Планування та ознайомчий етап.* На цьому етапі відбувається укладання договору про аудиторську перевірку, склад відповідальних осіб та розробка

Таблиця 2 – Тестування оцінки системи внутрішнього контролю обліку основних засобів при проведенні аудиту

№	Запитання	Відповідь	
		Так	Ні
1	Чи ведуться на підприємстві реєстри аналітичного обліку? (інвентарні картки, відомості)		
2	Чи були введені зміни до облікової політики щодо методу нарахування амортизації протягом попереднього чи звітного періодів?		
3	Чи траплялись випадки виявлення невідповідностей чи порушень під час інвентаризації?		
4	Чи перевіряється коректність відображення основних засобів у фінансовій звітності?		
5	На вашому підприємстві наявна інвентаризаційна комісія?		
6	Чи здійснюється внутрішній аудит введення обліку основних засобів?		
7	Проведення інвентаризації відбувається мінімум 1 раз на рік?		
8	Чи здійснено класифікацію основних засобів відповідно до вимог НП(С)БО/ МСФЗ?		
9	Чи застосовуються на підприємстві уніфіковані бланки первинних документів під час оформлення операцій з основними засобами?		
10	Чи наявні у підприємства внутрішні положення та інструкції, які конкретизують порядок ведення обліку основних засобів?		
11	Чи є розроблені графіки руху первинних документів, пов'язаних з обліком основних засобів?		
12	Чи мають фахівці, що ведуть облік основних засобів, належну кваліфікацію та відповідний досвід?		

Джерело: побудовано авторами за результатами практичного дослідження

тактики плану перевірки. До того ж, аудитор вивчає специфіку та галузь діяльності підприємства, розраховує показники суттєвості, аналізує облікову політику, оцінює ризики та систему внутрішнього контролю. На основі отриманих результатів формується загальний план аудиту, кількість процедур та робоча програма перевірки відповідно до МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» [14].

2) *Перевірка наявності та стану основних засобів.* Здійснюється шляхом участі в інвентаризації, аналізу джерел інформації за операціями з основними засобами (рис. 2), перевірка їх технічного стану. Основними процедурами даного етапу є:

- переконатись, що всі об'єкти, зазначені в бухгалтерському обліку, дійсно існують у наявності;
- перевірити фактичний стан об'єктів, їх придатність до використання у господарській діяльності підприємства;
- встановити чи відповідають облікові дані фактичним характеристикам вартості активів.

3) *Перевірка операцій з основними засобами.* Аудитор оцінює правильність формування первісної вартості, документальне оформлення руху основних засобів, повноту визнання витрат, пов'язаних з експлуатацією об'єктів, процес документування операцій. При контролі операцій з надходження основних засобів необхідно звернути увагу на доцільність їх придбання і точність оцінки активів. Якщо основні засоби списуються, аудитор має оцінити підстави такого списання, дослідити правомірність та обґрунтованість проведених операцій, а також повноту відображення у бухгалтерському обліку матеріалів, отриманих у результаті ліквідації. Кожна проведена процедура перевірки фіксується в робочих документах аудитора. Вони створюються на довільній основі та не мають стандартизованих форм. В табл. 3 наведено приклад робочого документу аудитора для проведення перевірки правильності нарахування амортизації на об'єкти основних засобів.

Важливими елементами перевірки є достовірність та повнота нарахування амортизації згідно методу

облікової політики, строків експлуатації, відсутності похибок у розрахунках, а також контроль операцій переоцінки об'єктів, який передбачає аналіз обґрунтованості її проведення. Якщо аудитор помічає помилку чи шахрайство в ході перевірки операцій з аудиту основних засобів, він має:

- документально відобразити характер помилок чи порушень, зазначивши їх розмір, період в якому це виявлено та об'єкти до яких вони належать;
- перевірити правильність застосування облікової політики, методів амортизації, визначення строків корисного використання та наявності підтверджуючих документів;
- визначити чи впливають відхилення на достовірність фінансової звітності в цілому, несуттєві відхилення можуть бути відображені лише у робочих документах аудитора, тоді як суттєві потребують коригування;
- повідомити про виявленні помилки керівництву та надати рекомендації щодо внесення виправлень (коригувань) до облікових записів та звітності;
- відобразити ситуацію у звіті, у разі якщо відхилення не були усунені і є суттєвими.

4) *Перевірка правильності відображення інформації у звітності.* Аудитор порівнює дані первинних документів, реєстрів обліку із показниками фінансової звітності, визначаючи їх узгодженість, правомірність та повноту.

5) *Етап завершення.* За результатами перевірки формується аудиторський звіт та рекомендації щодо усунення виявлених порушень. Особлива увага приділяється практичним заходам з підвищення ефективності використання основних засобів. Додатково аудитор готує лист керівництву в якому інформує про основні виявлені проблеми, надає попередні рекомендації щодо усунення порушень та дає час і можливість підприємству ще до складання підсумкового звіту частково виправити недоліки.

Перевірка основних засобів підприємства є довготривалою, оскільки дані об'єкти займають вагомую частку в структурі балансу, що суттєво впливає на

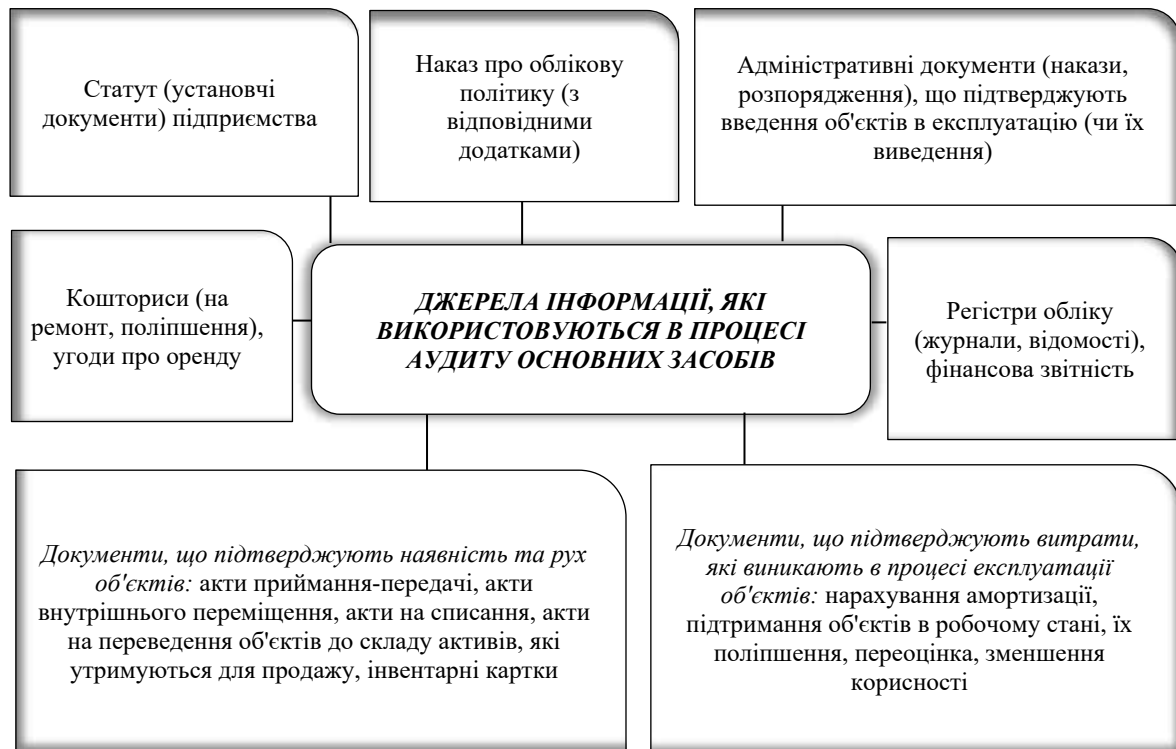

Рисунок 2 – Інформаційні джерела аудиту наявності основних засобів та операцій з їх надходження, експлуатації та вибуття

Джерело: побудовано авторами за результатами проведеного дослідження

Таблиця 3 – Робочий документ аудитора з перевірки правильності нарахування амортизації основних засобів

Інформація підприємства							Аудиторська перевірка		
Назва активу	Дата введення в експлуатацію	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Термін корисного використання	Метод нарахування амортизації	Амортизація за період	Розрахунок аудитора	Відхилення	Пояснення щодо суттєвих відхилень
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
...	...								

Джерело: побудовано авторами за результатами проведеного дослідження

результати аудиту. Проте на практиці аудитори стикаються з проблемами, які ускладнюють процес дослідження, що знижує якість перевірки. Однією з найпоширеніших проблем є неналежне оформлення документів, які підтверджують операції з основними засобами. На підприємствах часто зустрічаються випадки відсутності актів приймання-передачі, інвентарних карток, документів, які засвідчують витрати понесені на підтримання об'єктів в робочому стані (ремонти, технічні огляди) або їх поліпшення. Це створює труднощі для аудитора під час підтвердження факту наявності та руху основних засобів. Невідповідність або неповнота облікових даних може призвести до викривлення звітності. В даному випадку, аудитор може здійснити альтернативні процедури, наприклад зіставити бухгалтерські записи з іншими доказами (банківські виписки, накладні) або провести фактичну перевірку наявності основних засобів (огляд, інвентаризацію).

Доволі складною є перевірка амортизації, адже на практиці підприємства, можуть необґрунтовано обрати метод нарахування амортизації, змінювати строки корисного використання активів без належного обґрунтування або застосовувати різні методи для бухгалтерського обліку і податкових потреб. Такі розбіжності значно ускладнюють перевірку аудитору правильності розрахунків та впливають на достовірність фінансового результату. Проте, аудитор під час проведення даної процедури, перевіряє чи відповідають методи нарахування амортизації вимогам НП(С) БО та МСФЗ, з'ясовує чи зміна строків або методу була описана в примітках до фінансової звітності, визначає чи помилки могли призвести до суттєвого викривлення фінансових результатів та вартості основних засобів.

Поширеною проблемою залишаються недоліки в організації інвентаризації, адже ця процедура є підтвердженням фактичної наявності основних засобів. Однак на більшості підприємств вона проводиться

формально без документального підтвердження та належного контролю. Часто виникають ситуації, коли об'єкти зазначені в обліку, але фактично відсутні, або навпаки – використовуються, але без документального підтвердження введення в експлуатацію та облікового відображення. Для аудитора це створює серйозну проблему в частині підтвердження достовірності звітності, повноти відображення активів. В таких випадках аудитор має ознайомитись з наказом керівника про проведення інвентаризації, проаналізувати склад інвентаризаційної комісії, строки та порядок проведення, з'ясувати чи інвентаризація була проведена фактично, чи лише оформлена «на папері». Якщо інвентаризація була проведена формально, то аудитор має провести власні вибіркові огляди з метою підтвердження їх наявності (чи відсутності). Основні засоби є об'єктами, які можуть стати предметом різноманітних маніпуляцій: завищення вартості при придбанні, неправомірне списання, несанкціоноване використання у приватних цілях. Так як ризик зловживань і шахрайства високий, аудитору необхідно приділяти увагу внутрішньому контролю підприємства та виявленню потенційних факторів зловживань.

Висновки. Розуміння економічної природи основних засобів є фундаментальним чинником у формуванні цілісної системи управління підприємством. Для обліку воно забезпечує правильність класифікації активів, коректність оцінки та відображення господарських операцій у фінансовій звітності. Для менеджменту усвідомлення сутності та ролі основних засобів створює основу для прийняття стратегічних рішень щодо оновлення, модернізації чи оптимізації структури активів з метою підвищення ефективності вико-

ристання ресурсів. У сфері аудиту глибоке розуміння їх економічної природи дозволяє не лише перевіряти достовірність облікових даних, а й оцінювати економічну доцільність управлінських рішень, що впливають на рух та використання цих активів. Це також сприяє виявленню ризиків, пов'язаних із знеціненням, нерациональним використанням або неправильною оцінкою основних засобів. Відтак, інтеграція економічного підходу до аналізу основних засобів у практику обліку, менеджменту та аудиту забезпечує комплексність управління та підвищує рівень фінансової стійкості підприємства.

Проаналізувавши різні джерела інформації щодо аудиту основних засобів, можна підсумувати, що він є важливим елементом фінансового контролю, оскільки ця група активів суттєво впливає на фінансовий стан та результати діяльності підприємства. У процесі перевірки аудитор оцінює ефективність системи внутрішнього контролю, аналізує правильність ведення обліку, розрахунку амортизації, дотримання вимог щодо інвентаризації та збереження майна. Джерелами інформації слугують первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, фінансова звітність та результати інвентаризації. Разом з тим аудит супроводжується низкою проблем: неналежним документальним оформленням, помилками в нарахуванні амортизації, формальним проведенням інвентаризацій, шахрайством. Подолання цих труднощів потребує від аудитора професійного судження, застосування альтернативних процедур, та за потреби, залучення експертів. Таким чином, якісно проведений аудит основних засобів забезпечує достовірність фінансової звітності та сприяє підвищенню ефективності управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Макаренко А.П., Шама М.В. Аудит основних засобів на підприємстві та напрями його вдосконалення. *Агросвіт*. 2020. № 2. С. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.2.30> (дата звернення 01.09.2025).
2. Матвійчук Л. Обґрунтування напрямів організації внутрішнього аудиту основних засобів сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 1. С. 231–240. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.01.01.231> (дата звернення 01.09.2025).
3. Подмешальська Ю.В., Феофанова Л.К., Качан К.А. Удосконалення аудиту основних засобів. *Агросвіт*. 2020. № 3. С. 118–129. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.3.118> (дата звернення 01.09.2025).
4. Меліхова Т.О., Гребенюк О.В. Удосконалення методичних підходів до аудиту надходження основних засобів для підвищення рівня економічної безпеки підприємства. *Економіка та держава*. 2020. № 1. С. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.1.27> (дата звернення 01.09.2025).
5. Гнатюк А.А. Ризик-орієнтований аудит основних засобів: сучасні методи та міжнародні стандарти. *Modern Economics*. 2024. № 47. С. 27–32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-04) (дата звернення 02.09.2025).
6. Степаненко О.І. Основні засоби та їх класифікація в дисертаційних роботах українських науковців: обліковий аспект. *Науково-практичний журнал «Економічні студії»*. 2021. Вип. 1(31). С. 137–146. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15008410> (дата звернення 03.09.2025).
7. Михайлов А.М. Відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2009. 18 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0410U000024/> (дата звернення 03.09.2025).
8. Мазуркевич І.О. Управління відтворенням основних засобів на підприємствах вантажного автомобільного транспорту : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2010. 22 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0410U002713/> (дата звернення 03.09.2025).
9. Луценко О.А. Формування та ефективне використання основних засобів у сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2010. 21 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0411U000095/> (дата звернення 03.09.2025).
10. Моголова М.М. Відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств України в умовах інституційних змін : автореф. дис. ... докт. екон. наук : 08.00.04. Київ, 2016. 37 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0517U000048/> (дата звернення 04.09.2025).
11. Міжнародний стандарт аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту згідно з Міжнародними стандартами аудиту» URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf (дата звернення 04.09.2025).
12. Бутинець Ф.Ф. Аудит : Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 2-е вид., перероб. та доп. Житомир : ПП «Рута», 2002. 672 с.

13. Утенкова К.О. Аудит : Навчальний посібник. Київ : Алерта, 2011. 408 с.
14. Міжнародні стандарти аудиту. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2020 року. Частина: I, II, III. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482 (дата звернення 05.09.2025).

References:

1. Makarenko A. P., Shama M. V. (2020) Audyt osnovnykh zasobiv na pidpriemstvi ta napriamy yoho vdoshkonalennia [Audit of fixed assets at the enterprise and areas for its improvement]. *Ahrosvit*, no. 2, pp. 30–37. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.2.30> (accessed September 1, 2025).
2. Matviichuk L. (2020) Ogruntuvannia napriamiv orhanizatsii vnutrishnoho audytu osnovnykh zasobiv silskohospodarskykh pidpriemstv [Substantiation of directions for organizing internal audit of fixed assets of agricultural enterprises]. *Ekonomichniy analiz*, t. 30, no. 1, pp. 231–240. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.01.01.231> (accessed September 1, 2025).
3. Podmeshalska Yu. V., Feofanova L. K., Kachan K. A. (2020) Udoshkonalennia audytu osnovnykh zasobiv [Improving fixed asset auditing]. *Ahrosvit*, no. 3, pp. 118–129. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.3.118> (accessed September 1, 2025).
4. Melikhova T. O., Hrebeniuk O. V. (2020) Udoshkonalennia metodychnykh pidkhodiv do audytu nadkhodzhennia osnovnykh zasobiv dlia pidvyshchennia rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Improving methodological approaches to auditing the receipt of fixed assets to increase the level of economic security of the enterprise]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 1, pp. 27–32. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.1.27> (accessed September 1, 2025).
5. Hnatiuk A. A. (2024) Ryzhuk-oriientovanyi audyt osnovnykh zasobiv: suchasni metody ta mizhnarodni standarty [Risk-based audit of fixed assets: modern methods and international standards]. *Modern Economics*, no. 47, pp. 27–32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-04) (accessed September 2, 2025).
6. Stepanenko O. I. (2021) Osnovni zasoby ta yikh klasyfikatsiia v dysertatsiinykh robotakh ukrainskykh naukovtsiv: oblikovy aspekt [Fixed assets and their classification in dissertations of Ukrainian scientists: accounting aspect]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal "Ekonomichni studii"*, vol. 1(31), pp. 137–146. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15008410> (accessed September 3, 2025).
7. Mykhailov A. M. (2009) *Vidtvorennia osnovnykh zasobiv silskohospodarskykh pidpriemstv* [Reproduction of fixed assets of agricultural enterprises] (PhD Thesis), Kharkiv. Available at: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0410U000024/> (accessed September 3, 2025).
8. Mazurkevych I.O. (2010) *Upravlinnia vidtvorenniam osnovnykh zasobiv na pidpriemstvakh vantazhnoho avtomobilnoho transportu* [Management of fixed assets reproduction at freight road transport enterprises] (PhD Thesis), Kyiv. Available at: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0410U002713/> (accessed September 3, 2025).
9. Lutsenko O. A. (2010) *Formuvannia ta efektyvne vykorystannia osnovnykh zasobiv u silskohospodarskykh pidpriemstvakh* [Formation and effective use of fixed assets in agricultural enterprises] (PhD Thesis), Kharkiv. Available at: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0411U000095/> (accessed September 3, 2025).
10. Mohylova M. M. (2016) *Vidtvorennia osnovnykh zasobiv silskohospodarskykh pidpriemstv Ukrainy v umovakh instytutsiinykh zmin* [Reconstruction of fixed assets of agricultural enterprises of Ukraine in the context of institutional changes] (Doctor of Economics, Thesis), Kyiv. Available at: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0517U000048/> (accessed September 4, 2025).
11. Mizhnarodnyi standart audytu 200 "Zahalni tsili nezalezhnogo audytora ta provedennia audytu zhghidno z Mizhnarodnymy standartamy audytu". Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf (accessed September 4, 2025).
12. Butynets F. F. (2002) *Audyt: Pidruchnyk dlia studentiv spetsialnosti "Oblik i audyt" vyshchykh navchalnykh zakladiv* [Audit: Textbook for students of the specialty "Accounting and Auditing" of higher educational institutions]. Zhytomyr: PP "Ruta" (in Ukrainian).
13. Utenkova K. O. (2011) *Audyt: Navchalnyi posibnyk* [Audit: Study Guide]. Kyiv: Alerta (in Ukrainian).
14. Mizhnarodni standarty audytu. Mizhnarodni standarty kontroliu yakosti, audytu, ohliadu, inshoho nadannia vpevnenosti ta suputnykh poslug, vydannia 2020 roku. Chastyna: I, II, III. Available at: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482 (accessed September 5, 2025).

Stepanenko Oksana

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Horova Mariia

LLC AF "AIM AUDIT"

FIXED ASSETS IN ECONOMIC TERMS: SIGNIFICANCE FOR AUDIT AND MANAGEMENT DECISIONS

The article examines the economic nature of fixed assets and its significance for the formation of methodological principles of audit. It is substantiated that fixed assets are a fundamental component of the production potential of an enterprise, the results of economic activity and the level of competitiveness depend on the efficiency of their use. In the accounting aspect, the interpretation of the category "fixed assets" is based on value, since all accounting objects (assets, equity, liabilities, income, expenses, performance results) must have a value expression. In the field of economics and management, fixed assets are considered from the standpoint of functional, process purpose and their functions in the business processes of the enterprise. It is proven that fixed assets have a significant impact in all areas of socio-industrial relations: economic, social, institutional and legal, managerial, accounting. The reliability of accounting data and the quality of management decisions directly depend on the correct classification, assessment and reflection of operations with fixed assets in the accounting system of the enterprise. Modern approaches to the audit of fixed assets are analyzed, its key tasks and problematic aspects of practical implementation are highlighted. To increase the efficiency of audit procedures, the stages of the audit of fixed assets are highlighted: 1) planning and familiarization; 2) checking the availability and condition of fixed assets; 3) checking transactions on the receipt,

operation and disposal of fixed assets; 4) checking the correctness of the information reflected in the reporting; 5) the final stage. The sources of information used in the process of auditing fixed assets are detailed. The issues of organizing the internal control system, risk assessment and use of auditor's working documents are investigated. Scientific and practical recommendations are proposed for improving audit procedures, which will contribute to increasing the efficiency of asset management and ensuring the economic security of the enterprise.

Keywords: *fixed assets, economic nature, social and industrial relations, audit, accounting, financial reporting, internal control, asset management, audit procedures.*

JEL classification: D24, E22, G32, M42

Стаття надійшла: 01.08.2025

Стаття прийнята: 08.09.2025

Стаття опублікована: 31.10.2025
